

SXEDIO.727

23.12.1963: ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥΣ ΣΤΙΣ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΙΣ ΤΟΥ 1963 ΣΤΗ ΛΕΥΚΩΣΙΑ

Σαν έληξαν οι συγκρούσεις μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων και η κατάσταση ηρέμησε με τη δημιουργία της Πράσινης Γραμμής και την εγκατάσταση των βρετανών μεταξύ των θέσεων των δυο πλευρών το Αρχηγείο της Οργάνωσης ΑΚΡΙΤΑΣ κάλεσε όσους γνώριζαν ο,τιδήποτε να το ενημερώσουν γραπτώς παραθδτοντας παράλληλα και τη δράση τους.

Ας δούμε μερικές μαρτυρίες όπως τις υπέβαλαν αργότερα ένα περίπου χρόνο μετά τα γεγονότα στον Επιτελάρχη Νίκο Κόση:

ΝΙΚΟΣ ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ, Υποεπιθεωρητής της Αστυνομίας:

" Στις 20 Δεκεμβρίου 1963 βρισκόμουν στην Αστυνομική Σχολή Στροβόλου για παρακολούθηση της απαιτούμενης σιεράς μαθημάτων. Βρισκόμαστε σ επιφυλακή εδώ και μια βδομάδα.

" Στις 22 Δεκεμβρίου ο Διευθυντής της Σχολής χώρισε στους μαθητές της Σχολής σε ομάδες των 8-9 ανδρών και διένειμε σ αυτούς οπλισμό. Σε μένα ανατέθηκε η ηγεσία κι η ευθύνη δυο ομάδων που είχε ως ομαδάρχες τους Λοχίες Πάμπο Γεωργιάδη και Χαβιαρά.

" Στις 23 Δεκεμβρίου διατάχθηκα όπως με μια ομάδα μεταβώ στην περιοχή του εργοστασίου Ρέτζις προς ενίσχυση της ομάδας του Λοχία Καζαμία κι αργότερα των ανδρών που διέμεναν στις πολυκατοικίες Ομορφίτας. Η Δύναμη εκεί ήταν ανεπαρκής. Ησαν όλοι τρεις αστυνομικοί με δύο τυφέκια.

" Με το Λοχία Καζαμία επέστρεψα στον Αστυνομικό σταθμό Πύλης Πάφου για να ζητήσω ενισχύσεις τόσο σε άνδρες όσο και σε πυρομαχικά και για να πάρω προμήθειες σε τρόφιμα.

" Μόλις φθάσαμε εκεί διαταχθήκαμε, ύστερα από εντολή του Μακαριωτάτου, ο οποίος βρισκόταν εκεί με τον Αντιπρόεδρο Κουτσιούκ να επιστρέψουμε αμέσως στις πολυκατοικίες προς αντιμετώπιση δεύτερης κατά συνέχεια επίθεσης την ίδια ημέρα από τους Τούρκους.

" Αναχωρήσαμε χωρίς να παραλάβουμε νέο οπλισμό ούτε και τρόφιμα. Ενισχυθήκαμε όμως από τρεις άνδρες.

" Στην προσπάθεια μας να εισέλθουμε μέσα στις πολυκατοικίες δεχθήκαμε καταιγιστικά πυρά με αποτέλεσμα να καθλωθεί το αυτοκίνητο του οποίου επέβαινα.

" Τα πυρά συνεχίστηκαν εναντίον μας μέχρις ότου οι δικοί μας από τις πολυκατοικίες ανταπέδωσαν καταιγιστικά πυρα, οπότε ενώ οι Τούρκοι καθηλώθηκαν προς στιγμή και μας δόθηκε χρόνος να εισέλθουμε στις πολυκατοικίες αφού εγκαταλείψαμε το αυτοκίνητο μας.

" Κατά την επίθεση αυτή των Τούρκων στασιαστών εφονεύθη ο αστυνομικός Γιαννάκης Αεροπόρος και τραυματίτηκε ο επίσης αστυνομικός Τάκης Πονηρός στο χέρι. Εγώ τραυματίστηκα ελαφρά στο κεφάλι από σφαίρα που διέτρησε το κράνος μου.

" Ζητήσαμε ενισχύσεις που έφθασαν υπό το Λοχία Ιερείδη και τον Κορνήλιο το βράδυ της ίδιας μέρας.

" Τα Χριστούγεννα επέστρεψα στην περιοχή του Ρέτζις όπου βρίσκονταν άνδρες του Σαμψών. Ένας από τους άνδρες του ήταν τραυματίας σε προκεχωρημένη θέση αβοήθητος για τρεις ώρες και δεν μπορούσε να μεταφερθεί στο Νοσοκομείο, λόγω της αδιακόπου ανταλλαγής πυροβολισμών. Μεταφέρθηκε αργότερα αλλά υπέκυψε στα τραύματα του μετά τριήμερο. Καταγόταν από την Αγλαντζιά.

" Τότε δόθηκε διαταγή για γενική επίθεση. Φθάσαμε σε απόσταση **70** μέτρων από τον αστυνομικό σταθμό της Ομορφίτας που είχε καταληφθεί από την έναρξη των γεγονότων από τους στασιαστές.

" Ενώ ετοιμαζόμαστε να προελάσουμε τουρκικά αεροπλάνα υπερέπτησαν πάνω από τις θέσεις μας κι

έτσι διαταχθήκαμε να τερματίσουμε κάθε επιθετική ενέργεια".

Ο Νίκος Σοφοκλέους παρατηρούσε στην έκθεση του και τα εξής:

" Ο εχθρός μετά την έναρξη των γεγονότων ήταν προκλητικότερος και δημιουργούσε συνεχώς επεισόδια. Προωθείτο προκαλώντας πανικό στον άμαχο πληθυσμό και φονεύοντας κτηνωδώς αδιάκριτα γέροντες ή γυναίκοπαιδα.

" Κατά τη διάρκεια των μαχών χρησιμοποίησε παντός είδους όπλα, μη φειδόμενος πυρομαχικών, τα οποία κατηνάλωνε σε απροσδιόριστες ποσότητες.

" Χρησιμοποίησε καλώς οργανωμένα πολυβολεία που είχαν μεταξύ τους πλήρη σύνδεση. Αυτό το κατάφερε με τη δημιουργία οπών στους ενδιάμεσους τοίχους των οικιών.

" Κατά την οπισθοχώρηση του ο εχθρός μεριμνούσε τόσο για τη μεταφορά των νεκρών όσο και των τραυματιών του, αλλά και για την πλήρη διαφύλαξη του οπλισμού του.

" Από απόψεως εκπαίδευσως μπορεί να λεχθεί ότι το πλείστον των μαχίμων είχε εκπαιδευθεί στην τακτική μάχης σε κατοικημένες περιοχές.

" Η πειθαρχία του ήταν αξιοπρόσεκτη κι οι θέσεις του αρκετά οργανωμένες, πράγμα που αποδεικνύει ότι οι επικεφαλής τους ήσαν πεπειραμένοι και άρτια εκπαιδευμένοι στη στρατιωτική τακτική."

ΛΟΧΙΑΣ Καζαμίας:

" Είναι σχεδόν μια εβδομάδα τώρα που βρισκόμαστε σε επιφυλακή στη Σχολή. Όλα δείχνουν πως πολύ σύντομα θα έχουμε ανοικτό πλέον πόλεμο με τους Τούρκους.

" Ηδη οι πρώτοι πυροβολισμοί έπεσαν κι η ένταση βρίσκεται στο ζενίθ της.

" Η ώρα είναι έντεκα το βράδυ και η πρώτη διαταγή δίδεται.

" Ομάδες της σχολής ξεκινούν αμέσως η μια ομάδα υπό την αρχηγία μου και η δεύτερη υπό τον αξιωματικό Χαραλάμπους και το Λοχία Δανό. Η μια ομάδα υπό τους Χαραλάμπους και Δανό στέλλεται στο Γενικό Νοσοκομείο για περιφρούρηση της Τράπεζας αίματος.

" Η Ομάδα μου διατάσσεται να περιπολεί από την οδό Πάφου μέχρι τον Ολυμπιακό και τον Άγιο Κασσιανό.

" Το πρωί φθάνει η πληροφορία ότι οι Τούρκοι βάνουν εναντίον των ελληνικών οικιών και των πολιτών από την Ομορφίτα, το Ρέτζις, και το Βόρειο Πόλο.

" Μαζί μου έρχεται κι ο Αυγουστής κι ο αξιωματικός Φίλιππος Ευριπίδου με την ομάδα του.

" Σε ενίσχυσή μας φθάνει επίσης κι ο υποεπιθεωρητής Νίκος Σοφοκλέους με το Λοχία Γεωργιάδη.

" ΔΕΥΤΕΡΑ **23** Δεκεμβρίου: Ακροβολιστής βάζει από την περιοχή του Βορείου Πόλου. Έχει στήσει το πολυβόλο του πίσω από ένα μικρό περιτείχισμα και με τροφοδότη τη γυναίκα του σπιτιού στο οποίο βρίσκεται βάνει εναντίον όλων των δεδομένων.

" Μαζί με το Νίκο Σοφοκλέους σπεύδουμε στην περιοχή και σε λίγο εξουδετερώνεται.

" Στις **11** το πρωί μας ειδοποιούν ότι οι οικογένειες που μένουν στις Πολυκατοικίες της αστυνομίας διατρέχουν θανάσιμο κίνδυνο.

" Σε απόσταση **300** μέτρων μπροστά μας δίπλα από τις πρώην σιδηροδρομικές γραμμές βρίσκεται ένας άνδρας πενήντα ετών περίπου. Προχωρώ με μερικούς άνδρες κι αντικρύζω ένα σκληρό κι απάνθρωπο θέαμα. Ένας Έλληνας, **50** περίπου ετών είναι σφαγμένος ενώ φέρει τραύματα και σε άλλα μέρη του σώματος του. Από την ταυτότητα του διαπιστώνουμε ότι είναι ελαιοχρωματιστής, που μεταφέρεται αργότερα στο Νοσοκομείο.

" Αργότερα επιστρέψαμε στον αστυνομικό σταθμό Πύλης Πάφου.

" Με ρητή διαταγή του Μακαριωτάτου που

βρίσκεται στο σταθμό επιστρέφουμε με δυσκολία στις Πολυκατοικίες βαλλόμενοι συνεχώς από τους Τούρκους. Ανταποδίδουμε. Μεταξύ των ανδρών είναι κι ο αστυνομικός Πονηρός, ο οποίος παρ'όλον ότι είναι τραυματισμένος συνεχίζει να μάχεται.

" Το βράδυ μας στέλλουν ενισχύσεις. Το κρύο είναι πολύ βαρύ. Μένουμε εκεί και την επομένη και σαν επιστρέφουμε στη σχολή για ανάπαυση διαπιστώνουμε ότι την ασφάλεια της έχουν αναλάβει οι μάγειροι κι ο καφετζής αφού όλοι έχουν αναλάβει και κάποια αποστολή.

" Την επομένη αρχίζει αντιπίθεση από όλες τις ομάδες. Της δικής μου, του Σοφοκλέους και του Πραξή. Εχουμε για χειριστή του Μπρεν το θαρραλέο Κίτσιο από τον Αμίαντο. Μπαίνουμε μπροστά και συνενωνόμαστε με την ομάδα του Γεωργιάδη, η οποία διανευκτέρευσε εκεί κι έχει ήδη καταλάβει ορισμένα σπίτια. Μαζί του βρίσκονται επίσης οι Βαγγέλης και Αυγουστής. Τώρα όλοι μαζί αρχίζουμε ένα τιτάνιο αγώνα.

" Καταδιώκουμε τους στασιαστές από σπίτι σε σπίτι και από αυτή σε αυλή. Πολλοί πέφτουν νεκροί. Άλλοι εγκαταλείπουν βεβιασμένα τις θέσεις τους μεταφέροντας μαζί τους τους τραυματίες και τους νεκρούς.

" Είχαν πράγματι οργανώσει την υποχώρησή τους με τακτική. Όλα σχεδόν τα σπίτια ήσαν ενωμένα μεταξύ τους με μεγάλες οπές στους τοίχους.

" Οι εγκλωβισθέντες Έλληνες μόλις αντιλαμβάνονται την άφιξη μας βγαίνουν στους δρόμους φωνάζοντας και κλαίοντας από τη χαρά τους. Τρέχουν προς τα παλληκάρια μας και τα αγκαλιάζουν και τα φιλούν. Όμως ο πόλεμος σεν σηκώνει καθυστέρηση.

" Οι στασιαστές υποχωρούντες προσπαθούν να αφήσουν πίσω τους όσο πιο έκδηλα μπορούν τα ίχνη της βαρβαρότητας τους. Σ' ένα ελληνικό σπίτι κοντά στην εκκλησία βρίσκουμε ένα δωδεκάχρονο κοριτσάκι σουγλισμένο. Οι βάρβαροι δεν εφείσθησαν ούτε των

παιδιών. Το θέαμα της κορούλας αυτής μας κάνει όλους να ανατριχιάσουμε. Το άτυχο κοριτσάκι, ήταν σουγλισμένο από το πρωί, αλλά κανένας δεν μπορούσε να κάνει κάτι γι αυτό.

" Ακόμα και τη μητέρα του, που προσπάθησε να το βοηθήσει, την πυροβόλησαν.

" Εμείς όμως έχουμε σκοπό να ελευθερώσουμε την Ομορφίτα. Κι έτσι προχωρούμε από σπίτι σε σπίτι. Τις γυναίκες και τους γέροντες τους στέλλουμε πίσω όπου μεταφέρονται σε ασφαλείς τόπους τους δε μάχιμους τους συλλαμβάνουμε ως ομήρους. Υστερα αφού ανακρίνονται στέλλονται σε προσωρινούς τόπους συγκέντρωσης.

" Μαζί μας τώρα ενώνεται και μια ομάδα του Μασωνίδη. Αρχίζει να βραδιάζει, αλλά οι θαρραλέοι αγωνιστές μας προχωρούν απτόητοι. Η ώρα είναι περίπου **6.30** το βράδυ κι έχουμε φθάσει μέχρι το σωματείο ΘΟΙ. Εκεί ελευθερώνουμε τον Λοχαγό Γεώργιο Ολύμπιο, που είχε στήσει το φυλάκιο του μέσα στην Ομορφίτα και για αρκετές μέρες τώρα βρίσκεται περιορισμένος χωρίς να μπορεί να αντιδράσει.

" Σταματούμε για λίγο. Ανασυγκροτούμε τις δυνάμεις μας και μια ομάδα από τους Πραξή, Κίτσιοι, Σοφοκλέους, Κόκκινο, Δαμιανού, Σάββα και δυο άλλους μαζί με μένα προωθούμαστε από στέγη σε στέγη και με αρκετή προφύλαξη φθάνουμε σε απόσταση εκατόν μέτρων από τον αστυνομικό σταθμό Ομορφίτας, ακριβώς απέναντι από τα διαμερίσματα του Σταθμού όπου οι σασιαστές βάζουν αδιάκοπα.

" Καλυπτόμαστε κι οχυρώνουμε προσωρινά το μέρος κι είμαστε έτοιμοι να κτυπήσουμε το σταθμό και να δώσουμε το τελικό κτύπημα.

" Ενώ ετοιμαζόμαστε να κτυπήσουμε έρχεται το αναπάντεχο μήνυμα να σταματήσουμε την προέλαση και να στραφούμε πίσω, διότι η ΤΟΥΡΔΥΚ αναλαμβάνει δράση και πρέπει να διοργανώσουμε την άμυνα μας πιο πίσω.

" Με πραγματική δυσφορία είμαστε υποχρεωμένοι να υπακούσουμε στη διαταγή που βρήκε

από ένα από τα πολλά αρχηγεία που υπήρχαν τότε. Είμαστε υποχρεωμένοι να σταματήσουμε την προέλαση, αλλά σε κάθε σπίτι που είχαμε καταλάβει εγκαταστήσαμε άνδρες επιφορτισμένους με τη διατήρηση της περιοχής υπό τον έλεγχο τους.

" Ήδη έχει σταλεί ο ανθυπολοχαγός του Κυπριακού Στρατού Χατζηκωνταντής με μια διμοιρία για επάνδρωση περιπόλων.

" Οι άνδρες διασκορπίζονται. Προσπαθούμε να οργανώσουμε την άμυνα του χωριού και σύμφωνα με τα σχέδια μας να ολοκληρώσουμε την κατάληψη της περιοχής το πρωί της επομένης, διότι η περιοχή προς την κατεύθυνση του Βορείου Ππολου και των Χαμίτ Μανδρών δεν έχει ακόμη καταληφθεί.

" Οι άνδρες ξεκουράζονται. Εμείς φεύγουμε για τη Σχολή. Επιστρέφουμε την επομένη **26** Δεκεμβρίου με σχέδιο να προωθηθούμε μέχρι το Σκούραρ Μπαρ το οποίο μαζί με τις Μάνδρες ήταν ένα από τα ισχυρότερα άντρα των στασιαστών.

" Ολόκληρη η περιοχή τώρα είναι ελεύθερη και πολλοί από τους Τούρκους συλλαμβάνονται ως όμηροι και μεταφέρονται σε προσωρινά κέντρα ανακούφισης. Τα παλικάρια μας δείχνουν ασύγκριτη ανωτερότητα, ευγένεια και φιλανθρωπία σε σύγκριση με τους Τούρκους. Στις γυναίκες και τους γέροντες, δίνουν τροφή και γάλα στα μικρά παιδιά, ενώ ακούμε πολλές γυναίκες να προσεύχονται ακόμα και στην Παναγία που τις γλύτωσε από τους δικούς τους και τους καταριώνται.

" Περί το μεσημέρι αναγγέλλεται ότι τα βρετανικά στρατεύματα πήραν θέσεις διαιτητή κι ότι η περιοχή θα περιπολείται απ αυτούς.

" Εμείς όμως διατάσσουμε τους άνδρες μας να κρατούν σταθερά τις θέσεις τους. Ο Σαμψών κι οι άνδρες του υποχωρούν κι αυτοί για ανάπαυση και παραμένουν αποκλειστικά άνδρες της Αστυνομίας που συνεχίζουμε να προωθούμε όσο πιο μπροστά μπορούμε.

" Την Παρασκευή **27** Δεκεμβρίου αναχωρούμε από

την περιοχή αφήνοντας πίσω μας Εθνοφρουρούς.

" Ομως για την Αστυνομία δεν υπάρχει ξεκούρση. Την επομένη επανερχόμαστε και στήνουμε προσωρινούς σταθμούς στον πρώην αστυνομικό σταθμό Ομορφίτας, το Σκούταρ Μπαρ, και τη Νεάπολη".

ΛΟΥΚΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, Λοχίας αρ. **44** της Αστυνομικής Δύναμης:

" Στις **21** Δεκεμβρίου στις τρεις το πρωί ειδοποιήθηκα να πάω στην αστυνομική σχολή. Παρουσιάστηκα με άλλους στο διοικητή της σχολής Αστυνόμο Παναγιώτη Μαχλουζαρίδη, ο οποίος μας πληροφόρησε ότι από τώρα και μέχρι νεωτέρας ειδοποιήσεως θα μείνουμε στη σχολή σε επιφυλακή σχετικά με διάφορα επεισόδια ενόπλων Τούρκων εναντίον των Ελλήνων.

" Την ίδια ώρα ο διοικητής της Σχολής κάλεσε όλους τους εκπαιδευτές στο γραφείο του και μας ανήγγειλε ότι είχε ήδη οργανώσει το προσωπικό και τους μαθητές σε μικρές ομάδες και μας ανέθεσε να ηγηθούμε ο καθένας και μιας ομάδας.

" Μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα εξοπλιστήκαμε και είμαστε έτοιμοι να αναχωρήσουμε για αντιμετώπιση της τουρκικής ανταρσίας.

" ΔΕΥΤΕΡΑ **23 12 1963**: Διατάχθηκα από το Διοικητή να αναχωρήσω με την ομάδα της οποίας ηγούμουν να κατευθυνθούμε στον αστυνομικό Σταθμό Πύλης Πάφου όπου συναντήσαμε το βοηθό Αστυνόμο Παναγιώτη Αριστοκλέους. Κατά τις **9.30** έφθασε στο σταθμό ένας αιγύπτιος, μέλος της αιγυπτιακής πρεσβείας και παραπονέθηκε ότι δυο οικογένειες μελών της πρεσβείας που διέμεναν στα ακίνητα Τσιάππα, κατά μήκος της οδού Πάφου, απειλήθηκαν με θάνατο από τους Τούρκους τρομοκράτες αν δεν εγκατέλειπαν το μέρος.

" Διατάχθηκα όπως με την ομάδα μου συνοδεύσουμε ένα αιγύπτιο οδηγό της πρεσβείας και βοηθήσουμε τις δυο οικογένειες να μετακινηθούν σε ασφάλεια από το μέρος όπου διέμεναν.

" Πραγματικά με μεγάλη ταχύτητα διασχίσαμε την οδό Πάφου δυο φορές και μπορέσαμε να μετακινήσουμε τις δυο οικογένειες μακριά από τον τόπο της διαμονής τους, παρ' όλον ότι οι σφαίρες σφύριζαν πάνω από τα κεφάλια μας.

" ΤΕΤΑΡΤΗ 25 12 1963, ημέρα των Χριστουγέννων.

" Με τη γέννηση του Χριστού βρισκόμαστε με το όπλο στο χέρι προασπίζοντας την τιμή του Ελληνισμού, αγωνιζόμενοι κατά των Τούρκων στασιαστών. Το καθήκον μας καλούσε να προστατεύσουμε τον άμαχο πληθυσμό Ομορφίτας, Καϊμακλίου, Νεαπόλεως και Τράχωνα, οι οποίοι απειλούνταν τώρα και τέσσερις ή πέντε μέρες από τα όπλα των Τούρκων στασιαστών, οι οποίοι πυροβολούσαν αδιάκριτα εναντίον των ελληνικών περιοχών σκορπώντας τον τρόμο σε μικρούς και μεγάλους.

" Όλες οι ομάδες κρούσεως της Αστυνομικής Σχολής βρισκόμαστε στη διαχωριστική γραμμή και κρατούσαμε άμυνα. Ο Νίκος Σαμψών βρισκόταν εκεί μαζί με το Λόχο του έτοιμος να επιτεθεί εναντίον της Ομορφίτας.

" Ο Νίκος Σαμψών προωθήθηκε μαζί με τους Ανθυπαστυνόμους Νίκο Σοφοκλέους και Λοΐζο Χατζηλόϊζου και καταρτίζουν σχέδια επιθέσεως.

" Μετά φθάνει διαταγή από το Γενικό Επιτελείο Επιχειρήσεων να διενεργηθεί επίθεση εναντίον της Ομορφίτας. Υστερα από ανασύνταξη και συνεννόηση, άρχισε η προέλαση από το Ρέτζις, Βόρειο Πόλο, Καϊμακλί και Ομορφίτα.

" Το πρώτο πολυβολείο των Τούρκων έπεσε αφού χρησιμοποιήθηκε καλυμμένο φορτηγό αυτοκίνητο με άμμο. Ακολούθησε κατάληψη των τουρκικών θέσεων και πολυβολείων του ενός μετά το άλλο με αστραπιαίους αιφνιδιασμούς.

" Οι Τούρκοι στασιαστές πανικοβλήθηκαν και τράπησαν σε φυγή εγκαταλείποντες τα πάντα.

" Άλλοι Τούρκοι, κατά δεκάδες, προσήρχονταν κοντά μας και ζητούσαν προστασία και εκφράζοντας έτσι την επιθυμία τους να ζήσουν ειρηνικά και

καταδικάζοντες τους ομοφύλους τους για τις εγκληματικές ενέργειες τους.

" Τότε εμείς πήραμε οδηγίες όπως όλοι οι Τούρκοι οι οποίοι ζητούσαν προστασία από τις αστυνομικές αρχές πρέπει να συνοδεύονται στο Γυμνάσιο Κύκκου.

" Τους μεταφέραμε στο Γυμνάσιο αυτό και τους παραδίδαμε στους υπαλλήλους του Τμήματος Ευημερίας, οι οποίοι φρόντιζαν για τα περαιτέρω.

" Η νύκτα μας βρήκε στην Ομορφίτα. Είχαμε διαταχθεί να προχωρήσουμε στην περιοχή αυτή όπως επίσης και μέσα στις γραμμές των Τούρκων με σκοπό να βοηθήσουμε τυχόν παγιδευμένες ελληνικές οικογένειες.

" Υστερα από πληροφορίες των κατοίκων της Ομορφίτας περισυλλέξαμε όλες τις ελληνικές οικογένειες κι από το σημείο του Ρέτζις τους συνοδεύσαμε στο Καϊμακλί.

" Κατά τις **9** το βράδυ τοποθετήθηκα σε σπίτι απέναντι από το σύλλογο Άγιος Δημήτριος μαζί με τον Ανθυπολοχαγό Χατζηκωνσταντή του Κυπριακού Στρατού, ο οποίος ετοίμαζε διάφορα τοπογραφικά σχέδια αναγνώρισης και προώθησης φυλακίων μέσα στις τουρκικές θέσεις. Ο αστυνομικός σταθμός Ομορφίτας που κρατείτο από τους Τούρκους στασιαστές, απείχε από το σημείο στο οποίο βρισκόμαστε γύρω στα εκατόν μέτρα.

" Στις **26** Δεκεμβρίου άρχισε η ανταλλαγή πυρών. Ακολούθησε γενική εκκαθάριση από οικία σε οικία ενώ στις **27** του μηνός με αιφνιδιατικές επιθέσεις καταλήφθηκε ο αστυνομικός Σταθμός Ομορφίτας και το κέντρο " Σκουτάρ Μπαρ" από το οποίο οι Τούρκοι παρεμπόδιζαν την τροφοδοσία της Νεάπολης και του Τράχωνα".

ΦΡΙΕΟΣ ΒΛΑΔΙΜΗΡΟΥ, Αστυνομικός ΑΡ. **32**: Στις **23** Δεκεμβρίου **1923**, ύστερα από διακοπή των μαθημάτων μας στη Σχολή Αστυνομίας και Χωροφυλακής στο Στρόβολο, διαταχθήκαμε να κατευθυνθούμε στο εργοστάσιο Ρέτζις για να αναχαιτίσουμε την επίθεση των Τούρκων στασιατών και να επιτύχουμε

σταθεροποίηση των θέσεων μας, πράγμα που επιτύχαμε μέχρι τις **11**.

" Σε λίγο διαταχθήκαμε να κατευθυνθούμε στην περιοχή των πολυκατοικιών Ομορφίτας που δέχθηκαν επιθέσεις από τους Τούρκους στασιαστές με αποτέλεσμα να σκοτωθεί ο αστυνομικός Αεροπόρος και να τραυματισθεί ο αστυνομικός Πονηρός τον οποίο μεταφέραμε στο Νοσοκομείο κάτω από σφοδρά πυρά.

" Στις **24** Δεκεμβρίου το πρωί πήγαμε στο εργοστάσιο Ρέτζις όπου βρισκόταν και το τοπικό αρχηγείο. Εκεί συναντήσαμε και το Νίκο Σαμψών.

" Γύρω στις **11,30** άρχισε η γενική επίθεση και τελικά προχωρήσαμε και ενωθήκαμε με τους ανθρώπους του Σαμψών. Ακολούθησε εκακαθάριση από σπίτι σε σπίτι. Μέχρι τις **14,30** βρισκόμαστε στην εκκλησία του Αγίου Δημητρίου Ομορφίτας και ευθυγραμμιστήκαμε με τις αστυνομικές πολυκατοικίες Ομορφίτας.

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΛΟΧΙΑΣ **632** ΛΟΙΖΟΣ ΧΑΤΖΗΛΟΙΖΟΥ: ΔΕΥΤΕΡΑ **23 12 1994**: Μαζί με τους αστυφύλακες **1339** Κίτσιον, **1682** Λάμπρον Ευσταθίου, **247** Κρεμμόν, **1687** Κόκον, **1060** Κάρκα, **302** Χριστοφίδη, **666** Γιώργο Μιχαήλ και **964** Σάββα ξεκινήσαμε για τις επιχειρήσεις στη Λευκωσία.

" Πήγαμε στον Άγιο Κασσιανό για να ενισχύουμε τους πολίτες οι οποίοι υπέστησαν απώλειες την ίδια ημέρα από τους Τούρκους και για να τους αναπερώσουμε το ηθικό τους.

" Σκωτώθηκε ο Κόκος και τραυματίστηκε ο Ανδρέας Χατζηχρίστου, ο οποίος υπέκυψε αργότερα στα τραύματά του.

" Στον Παλλευκωσιατικό σύλλογο βρήκαμε το Λοχία Χαβιαρά χωρίς τους άνδρες του.

" Οι άνδρες του βρισκόντουσαν στον Άγιο Κασσιανό, στο πεδίο της μάχης.

" Προχωρήσαμε και φθάσαμε στα πρώτα σπίτια απέναντι από τον εχθρό.

" Ο εχθρός ήταν ταμπουρωμένος σε σπίτια σε μιναρέδες και δεσπόζοντα σημεία.

" Κτυπούσαμε χωρίς κανένα αποτέλεσμα.

" Υπήρχε ένα μυδράλλιο πάνω στο μιναρέ, ο οποίος δέσποζε της περιοχής.

" Κατάλαβα αμέσως ότι είμαστε άχρηστοι σ εκείνη την περιοχή. Το μόνο που μπορούσε να γίνει ήταν η άμυνα.

" Είπα στους αστυνομικούς βρίσκονταν εκεί μαζί με πολίτες να μπουν σε σπίτια, κατά προτίμηση σε ανώγεια, σε όλη τη γραμμή του τομέα τους και να κρατήσουν άμυνα, διότι με το να βρίσκονται μέσα στα στενά δρομάκια, σε μια ανάμικτη περιοχή από τουρκικά και ελληνικά σπίτια χωρίς έμπυχο και άψυχο υλικό δεν κάνουν τίποτε.

" Έτσι κι έγινε. Εμείς αποχωρήσαμε και πήγαμε στο τέρμα της οδού Λήδρας στο Μέγαρο Κύκκου, κοντά του Ιντζιριτζιάν.

" Εκεί βρήκαμε τον υπεύθυνο των πολιτών της περιοχής Τάκην Κυριακίδη,. Είχαμε πληροφορίες ότι τους κτυπούσαν από το ξενοδοχείο Σαράϊ ενώ αυτοί δεν μπορούσαν να τους κτυπήσουν διότι δεν είχαν όπλα μεγάλου βεληνεκούς.

" Πήραμε θέσεις άλλοι στα παράθυρα, άλλοι στην ταράτσα κι άλλοι στην είσοδο και το ισόγειο. Ανοίξαμε πυρ με το Μπρεν και τα Τυφέκια εναντίον του ξενοδοχείου Σαράϊ και εναντίον των Μιναρέδων. Σε λίγο το Σαράϊ Χοτέλ σταμάτησε να βάλει κι έκαμε παράπονο στον αστυνομικό σταθμό Πύλης Πάφου.

" Επίσης βάλαμε εναντίον της Κοινοτικής Βουλής των Τούρκων, του σπιτιού του Κουτσιούκ, διότι άρχισαν να μας κτυπούν απ αυτά τα μέχρι. Οι Πυροβολισμοί συνεχίστηκαν μέχρι το πρωϊ".

Ενα δραματικό επεισόδιο αφηγείται ο Λοϊζος Χατζηλοϊζου στην έκθεση του που συνέβη την Τρίτη **24** Δεκεμβρίου **1963** στην περιοχή των Κεντρικών Φυλακών που δείχνει όλη την αυτοθυσία των ανδρών του:

" Πήγα στην πύλη Πάφου όπου πήρα οδηγίες και μου είπαν ότι αν είναι δυνατό να πάω με μερικούς άνδρες (δέκα περίπου) στους Μύλους Σεβέρη, να ενωθούμε την ομάδα του Λεφτή και να επιτεθούμε εναντίον του Αστυνομικού σταθμού της οδού

Κυρηνείας.

" **11.00:** Αναχωρήσαμε για τις Κεντρικές Φυλακές για να πάρουμε συνοδούς που θα μας οδηγούσαν στους Μύλους Σεβέρη. Οι αστυνομικοί που ήλθαν μαζί μου ήταν οι Χριστάκης Αντωνίου **1339** (Κίτσιος). **1682** Λάμπρος Ευσταθίου, **247** Κρεμμός, **964** Σάββας (Ο Μουστακαλλής) και **666** Γιώργος Μιχαήλ.

"Φθάσαμε στις Κεντρικές Φυλακές με Λαντ Ρόβερ. Είδαμε το διοικητή των Φυλακών Ονησίφορο Αντωνίου και μας έδωσε τρεις δεσμοφύλακες τον **802** Νεόφυτο Πατσαλίδη με Τυφέκιο, το Λοχία **820** Πλούταρχο Σάββα με τυφέκιο και το Λοχία **849** Νικόλα Αλεξάνδρου στον οποίο έδωσα το Στέρλιγκ Γκαν μου, διότι εγώ θα χρησιμοποιούσα Μπρεν.

" Την τελευταία στιγμή ήλθε ο δεσμοφύλακας υποδεκανέας **952** Μιχαήλ Παναγή με τυφέκιο Εμ-1, ο οποίος μας είπε ότι θα ερχόταν κι αυτός μαζί μας να πολεμήσει γιατί εξ άλλου είχε τρεις μέρες να δει τα παιδιά του που βρίσκονταν στη Νεάπολη και θα πήγαινε να τους πάρει ψωμιά (Η αισιοδοξία κι ο ηρωϊσμός αυτού του ανθρώπου με εξέπληξε. Πίστευε ότι γρήγορα θα νικούσαμε τον εχθρό, θα καταλαμβάναμε το σταθμό και θα πήγαινε να δει τη γυναίκα του και τα παιδιά του.

" Με τη συγκατάθεση του διοικητού των Φυλακών τον πήραμε μαζί μας.

" Πριν φύγω ο κ. Ονησίφορος μου είπε ότι πίσω από τις φυλακές προς τα αριστερά μας υπάρχει ένα σπίτι μόνο του, μέσα στους ευκαλύπτους και να προσέχουμε.

" Χθες μου είπε, πήγαμε στο σπίτι και δεν υπήρχε κανένας μέσα και ότι ειδοποίησε το αρχηγείο για να το καταλάβουν, αλλά δεν τους το επέτρεψαν.

" Προχωρήσαμε και φτάσαμε στο ξενοδοχείο Κορνάρο στο οποίο υπήρχε δικό μας φυλάκιο. Ζητήσαμε πληροφορίες, αν υπάρχουν Τούρκοι στο σπίτι που αναφέρθηκα πιο πάνω και μας απάντησαν αρνητικά.

" Υστερα πήγαμε στο Κλαμπ, στο οποίο υπήρχε

επίσης δικό μας φυλάκιο κι αυτοί μας είπαν τα ίδια, αλλά μας συμβούλευσαν να προσέχουμε από τα δεξιά μας όπου ήσαν τα φυλάκια των Τούρκων σε λίγα δένδρα στις όχθες του ποταμού.

" Θα περνούσαμε σε απόσταση **400-500** μέτρων από τα δένδρα αυτά.

" Τηλεφωνήσαμε τους Μύλους Σεβέρη στην ομάδα του Λεφτή κι αυτοί μας είπαν ότι δεν υπήρχαν Τούρκοι στο δρόμο μας κι ότι μας περίμεναν το συντομότερο.

Η απόσταση μεταξύ του Κλαπ και των Μύλων Σεβέρη είναι περίπου ενάμισυ μίλι.

" Ο τόπος είναι πεντακάθαρος σαν αεροδρόμιο. Ένας χωματένιος δρόμος κατευθυνόταν από το ξενοδοχείο Κορνάρο και ενωνόταν με το δρόμο της Κερύνειας- δρόμο τον οποίο θα ακολουθούσαμε.

" Στο βάθος σε απόσταση περίπου **150** μέτρων, αριστερά του δρόμου, βρισκόταν το λεγόμενο μυστηριώδες σπίτι και δεξιά τα λίγα δένδρα που μας είχαν πει να προσέχουμε. Στο τέλος στο βάθος, σε απόσταση χιλίων μέτρων υπήρχε η παλιά γραμμή του σιδηροδρόμου με μικρά υψώματα από χώμα.

" Στο τιμόνι κάθησε ο Κίτσιος ενώ εγώ ξάπλωσα πίσω στο Λαντ Ροβερ με το Μπρεν με κατεύθυνση προς τα δεξιά. Μέσα στο αυτοκίνητο ξάπλωσε επίσης κι ο Λοχίας Πλούταρχος Σάββα.

" Οι υπόλοιποι αστυνομικοί καλύφθηκαν πίσω από την αριστερή πλευρά του αυτοκινήτου και ξεκινήσαμε ενώ εκείνοι πήγαιναν πεζή.

" Όπως είχαμε τις πληροφορίες προσέχαμε τη δεξιά μας πλευρά από την περιοχή που υπήρχαν τα λίγα δένδρα.

" Έτσι προχωρήσαμε μέχρι που φθάσαμε σε απόσταση **200** μέτρων κοντά στη γραμμή του σιδηροδρόμου χωρίς να συμβεί τίποτα.

" Οπότε ξαφνικά ακούστηκε ένας πυροβολισμός κι η σφαίρα κτύπησε στο αυτοκίνητο. Αμέσως αντιλήφθηκα ότι μας έβαλλαν από πίσω. Πριν προλάβω όμως να δώσω διαταγή στους άνδρες να καλυφθούν οι σφαίρες άρχισαν να πέφτουν βροχή.

" Αμέσως πήδησα κάτω από το αυτοκίνητο και φώναξα στους άνδρες μου να σκορπισθούν και να αρχίσουν να βάζουν προς το σπίτι.

" Ταυτόχρονα άρχισαν να βάζουν εναντίον μας κι από δεξιά από τη σιδηροδρομική γραμμή.

" Εμείς είμαστε τελείως ακάλυπτοι.

" Ο Πλούταρχος Παναγή είχε μείνει ξαπλωμένος πάνω στο αυτοκίνητο. Ολοι οι άνδρες μάχονταν γενναία, αλλά η θέση μας βρισκόταν σε μειονεκτική θέση μπροστά στον εχθρό.

" Ο Υποδεκανέας Μιχαήλ Παναγή, ενώ προσπαθούσε γονατιστός να γεμίσει το όπλο του που είχε αδιάσει δέκτηκε μια σφαίρα κατάστηθα κι εξεϋπνευσε σε λίγα δευτερόλεπτα.

" Η μάχη συνεχιζόταν και πάση θυσία το Λαντ Ρόβερ, μαζί με το νεκρό (που ίσως ακόμη να ζούσε) έπρεπε να φύγει αμέσως, παρ όλον ότι ήταν πολύ δύσκολη η μετακίνηση του, διότι θα έδιδε στόχο στον εχθρό.

" Φώναξα αμέσως τον Κίτσιο και μαζί με δυο άλλους αστυνομικούς γρήγορα τοποθέτησαν το νεκρό στο αυτοκίνητο.

" Ο Κίτσιος ξεκίνησε το αυτοκίνητο ενώ βρισκόταν κάτω απ αυτό. Με το ένα χέρι πάτησε το "κλατς" και με το άλλο έβαλε ταχύτητα. Στη συνέχεια μ ένα άλμα βρέθηκε στο τιμόνι και με γρηγοράδα άρχισε να κινείται "ζικ-ζακ", έστριψε κι έφυγε.

" Ο εχθρός άρχισε να κτυπά το αυτοκίνητο με μανία. Εγώ με το Μπρεν κι όλοι οι άλλοι με τα ατομικά τους όπλα κτυπούσαμε αλύπητα και καλύψαμε το αυτοκίνητο μέχρις ότου εφυγε.

" Κοίταξα πίσω μου κι είδα ότι το έδαφος σε καμιά εκατοστή μέτρα από τις θέσεις μας ανυψωνόταν λίγο κι αμέσως έπαιρνε μια κλίση προς τα κάτω. Εδωσα εντολή στους άνδρες να προχωρεί ένας, ένας, είτε κάνοντας βαρελάκια είτε έρποντας μέχρι του υψώματος για να υπάρχει λίγη κάλυψη από τα πυρά του εχθρού.

" Τους κάλυπτα εγώ με το Μπρεν κι έτσι ένας,

έναν προχωρούσαν προς το υψωματάκι.

" Τελευταίος ξεκίνησε ο αστυφύλακας Σάββας ο οποίος μου ζήτησε να τον καλύψω. Μου είχαν μείνει μόνο τρεις σφαίρες.

" Έτσι προχωρήσαμε στο υψωματάκι.

" Δεν θα ξεχάσω πως οι σφαίρες του εχθρού κτυπούσαν δίπλα μας, μπροστά από το κεφάλι μας και μέσα από τα πόδια μας.

" Μόλις φθάσαμε κι είχαμε κάπως λίγη κάλυψη από τα εμπρός άρχισαν να μας κτυπούν από πίσω από το φυλάκιο των Τούρκων μέσα στα δένδρα.

" Έτσι οι μισοί άνδρες μου έβαλλαν προς τη μια πλευρά κι οι άλλοι μισοί προς την άλλη.

" Σιγά, σιγά όμως προχωρήσαμε προς τα αριστερά μας και βρήκαμε κάλυψη. Η μάχη κράτησε από τις **12** μέχρι τις **14.10**.

" Σε λίγο έφθασε κι ο Κίτσιος από το Νοσοκομείο".

" Σ' αυτή τη μάχη χάσαμε ένα άξιο τέκνο της πατρίδος, ένα γενναίο πατριώτη. Αιωνία του η μνήμη."

Για το ίδιο επεισόδιο ο αναπληρωτής Λοχίας Χριστάκης Αντωνίου Κίτσιος (**1339**) αφηγήθηκε σε έκθεση του στον Πολύκαρπο Γιωρκάτζη:

" Όλοι ξεκινήσαμε προς τους Μύλους του Σεβέρη μέσον του ξενοδοχείου Κορνάρο. Ξεκίνησα το αυτοκίνητο με την πρώτη ταχύτητα, σιγά σιγά. Μόλις προχωρήσαμε μισό μίλι από το Κορνάρο και σε απόσταση διακοσίων υαρθών από την αριστερή πλευρά όπου υπήρχαν δένδρα και σπίτια με Αγγλους κατοίκους δεχθήκαμε από πίσω ένα πυροβολισμό. Αμέσως εγώ σταμάτησα το αυτοκίνητο και πριν προφθάσουμε να κατεβούμε άρχισαν να πέφτουν οι σφαίρες βροχή απ όλα τα σημεία.

" Η θέση μας ήταν πολύ μειονεκτική διότι βρισκόμαστε μέσα σε κάμπο, χωρίς την παραμικρή κάλυψη.

" Πήγαμε κι εμείς θέσεις προηγουμένως κι αρχίσαμε να ανταποδίδουμε το πυρ. Ο **632** Χατζηλοΐζου έβαλλε με

καταιγιστικό πυρ με το Μπρεν, εγώ με το Στέρλιγκ κι οι υπλόλοιποι με τα τυφέκια.

" Σε μια στιγμή άκουσα ένα βογγυτό από πίσω μου. Εστρεψα το κεφάλι μου κι είδα το Μιχαήλ Παναγή γονατιστό να βαστά με το ένα χέρι του το στομάχι του και με το άλλο το όπλο του και να γέρνει προς τα δεξιά χωρίς να προφέρει καμιά λέξη.

" Δυστυχώς ήταν νεκρός. Ολοι μαχόμαστε με θάρρος και πείσμα οπότε σε μια στιγμή μου φώναξε ο Χατζηλοΐζου ότι το αυτοκίνητο ήταν ανάγκη να απομακρυνθεί μαζί με το νεκρό μας που ίσως ελπίσαμε να ήταν πληγωμένος για να σωθεί.

" Πραγματικά το εγχείρημα αυτό ήταν δύσκολο, διότι δεν μπορούσαμε να ψηλώσουμε κεφάλι από το έδαφος, αλλά επιβαλλόταν το αυτοκίνητο να μετακινηθεί μαζί με το νεκρό.

" Με τη βοήθεια δυο αστυνομικών τοποθέτησα το νεκρό μέσα στο Λαντ Ρόβερ κι ενώ ήμουν πρηνηδόν ξεκίνησα το αυτοκίνητο. Με το ένα μου χέρι πάτησα το "κλατς" και μ ένα πήδημα βρέθηκα στο τιμόνι. Αρχισα να τρέχω με ελιγμούς μέσα στο χωράφι, ενώ εχθρικές σφαίρες έπεφταν βροχή γύρω μου.

" Οι σύντροφοί μου έβαλλαν ακατάπαυστα ιδιαίτερα ο κ. Χατζηλοΐζου με το Μπρεν.

" Χάρης στην ανδρεία των συντρόφων μου και ιδιαίτερα του Χατζηλοΐζου που μαχόταν χωρίς υπερβολή σαν λιοντάρι κατόρθωσα να βγω από τον κλοιό της κολάσεως σώος με καμιά δεκαριά τρύπες πάνω στο αυτοκίνητο.

" Ανέπτυξα ιλιγγιώδη ταχύτητα και σε λίγα λεπτά βρέθηκα στο Νοσοκομείο ελπίζοντας να σωθεί ο Μιχάλης.

" Ο γιαρός ήταν έτοιμος στη πόρτα του Νοσοκομείου με το συνεργείο του, αλλά μόλις κατεβάσαμε το Μιχάλη ο γιατρός διαπίστωσε ότι ο θάνατος του ήταν ακαριαίος."